

УДК 374.091.12.011.3-051:007](100)

ПРИГОДІЙ Микола Анатолійович,
доктор пед. наук, професор,
завідувач лабораторії електронних
навчальних ресурсів,
Інститут професійно-технічної освіти,
Національна академія педагогічних
наук України
e-mail: prygodii@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ : ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті представлено особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти в європейських країнах. На основі аналізу освітнього досвіду європейських країн запропоновано методичні рекомендації щодо використання перспективних ідей цих країн щодо покращення освітнього процесу закладів післядипломної педагогічної освіти засобами ІКТ.

На рівні перспектив подальшого дослідження проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти в європейських країнах виокремлено роботу із здійснення порівняльного аналізу професійно-педагогічної самореалізації викладачів системи післядипломної освіти засобами ІКТ у країнах Євросоюзу.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, професійна діяльність викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти, освітня система європейських країн, методичні рекомендації.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти в Україні призвело до входження української спільноти до європейського освітнього простору, посилення євроінтеграційних процесів, розширення міжкультурних та освітніх форм співпраці України з європейськими країнами.

Кардинальні зміни у руслі цього питання відбуваються і у системі післядипломної педагогічної освіти, визначальною тенденцією розвитку якої є її інформатизація. Беззаперечним є той факт, що для української системи післядипломної педагогічної освіти актуальним є вивчення перспективного досвіду європейських країн у сфері інформатизації освіти та використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності науково-педагогічних працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відзначимо, що увага науковців, зокрема В. Бикова, Р. Гуревича, Н. Морзе, В. Лапінського, А. Гуржія, І. Булах, М. Жалдака, Т. Коваль, М. Згуровського, С. Литвинової, О. Кузмінської та інших до проблем використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті дещо активізувалась.

Студіювання проблеми сучасного функціонування післядипломної педагогічної освіти у різних країнах світу, серед яких вагома роль відводиться використанню інформаційно-комунікаційних технологій, здійснено у працях С. Синенко, Г. Кедрович, К. Кравченко, І. Капустян, Н. Боревської та інших.

Утім, слід зазначити, що, незважаючи на активізацію зусиль науковців, спрямованих на вивчення окремих питань використання ІКТ у системі післядипломної педагогічної освіти європейських країн, у сучасній літературі практично відсутні дослідження щодо проблеми інформатизації післядипломної педагогічної освіти у країнах ЄС та імплементації їхнього досвіду в освітнє поле України.

Мета статті – висвітлити зарубіжний досвід використання ІКТ у системі післядипломної педагогічної освіти та запропонувати методичні рекомендації щодо

використання перспективних ідей європейських країн щодо покращення освітнього процесу закладів післядипломної педагогічної освіти засобами ІКТ.

Виклад основного матеріалу. В останні роки досить інтенсивно відбувається впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційних ресурсів у різні сфери професійної освіти, зокрема систему післядипломної педагогічної освіти. Неабиякий вплив на розвиток та функціонування закладів післядипломної педагогічної освіти у сфері використання ІКТ мають освітні практики європейських країн.

Коротко висвітлимо перспективний досвід використання ІКТ у системі післядипломної педагогічної освіти розвинених країн різних континентів та представимо власні міркування щодо використання такого досвіду закладами післядипломної педагогічної освіти України.

Основною вимогою до професійної діяльності педагогів та науковців у Сполучених Штатах Америки є не лише наявність диплома бакалавра й досвіду викладання, а й базові навички володіння ІК-технологіями. У межах викладання фахових предметів науково-педагогічні працівники повинні успішно скласти і виконати завдання певних програм на виявлення рівня застосування і використання ІКТ в освітньому процесі. Результатом виконання цих умов є державний сертифікаційний іспит, який полягає у проведенні ряду освітніх заходів, лекційно-практичних занять, розробці тестових завдань за допомогою засобів ІКТ [1].

Використання освітніх ресурсів мережі Інтернет, зокрема OCenter for Career Changers to the Classroom (<http://www.ccteach.org/>); OEducationDegree.com (<http://www.educationdegree.com/>); OPath to Teach (<http://www.pathtoteach.org/>); OTNTP Teaching Fellows (<http://tntpteachingfellows.org/>), які є найпоширенішим засобом ІКТ, сприяє вибудовуванню подальшої професійно-педагогічної траєкторії викладацького складу. Можемо зазначити, що тенденція використання національного контенту мереж і порталів характерна і для закладів післядипломної освіти України, оскільки з'являються нові форми і засоби навчання, що потребують від сучасного викладача опанування, формування, володіння інноваційними знаннями та відповідними компетенціями. Проте і в США, і в Україні існує проблема неготовності значної кількості науково-педагогічних працівників до використання ІКТ, зокрема сучасних інформаційно-комунікаційних ресурсів, у власній освітній практиці.

Освітній процес у системі післядипломної педагогічної освіти у Великій Британії [2] та Німеччині [3] здійснюється на базі шкіл, де викладачами пропонуються фахові курси підвищення кваліфікації для вчителів-практиків. Для проходження курсів професійного зростання вчителі шкіл та коледжів реєструються в електронній формі, яка дозволяє не лише стати учасником навчання, а й обрати освітню програму відповідно до своєї фахової кваліфікації та на майбутнє спроектувати індивідуальну освітню траєкторію розвитку професійної компетентності.

Принагідно зазначимо, що аналіз нормативних документів та сучасної компаративної літератури, дозволив констатувати, що у Великій Британії позитивного схвалення отримала система навчання та викладання за дистанційною формою. Важливе місце в системі дистанційного навчання займають технологічні засоби, які є основою інформаційних технологій. До них можна віднести: друковані видання; електронні видання та посібники; комп'ютерні навчальні системи; мультимедійний комплекс; аудіо- та відео навчальні матеріали; система тестування; мережева Web-версія курсу.

В Україні також потужно діє навчання за дистанційною формою. Однак технічна та технологічна інфраструктура такого навчання потребує покращання та удосконалення, оскільки не всі навчальні заклади мають повноцінний доступ до мережі Інтернет, технічне обладнання та забезпечення.

Цікавим у рамках нашого дослідження є досвід освітньої політики Швеції [4]. Позитивним є те, що саме урядом країни прийнято проектну програму, яка спрямована на покращення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів. Як зазначає у своєму дослідженні І. Капустян, ця програма дозволяє здійснювати освітній процес у сфері післядипломної педагогічної освіти у рамках групового навчання вчителів, тобто без відриву від робочого місця; забезпечення кожного вчителя персональним комп'ютером; виділення грантів для покращення інфраструктури навчального середовища; підтримка розвитку національної і європейської електронної взаємодії педагогів; нагородження вчителів за вагомі професійні досягнення [5].

В освітній практиці професійної освіти Польщі значну увагу приділено інформатизації й впровадженню ІКТ у всі сфери навчання. Велика кількість вчителів як у Польщі, так і в Україні проходять курси підвищення ІК- компетентності за програмами Intel «Навчання для майбутнього» та «Шлях до успіху». Неабиякої значущості в освітньому процесі польських закладів професійної освіти набуває дистанційна форма навчання. Створено спеціальні центри, які сприяють реалізації сучасних дистанційних форм навчання, зокрема центр позашкільної освіти Гданського технологічного університету, дистанційний портал Вроцлавського технологічного університету (ePortal), онлайн-освітня платформа Регіонального Центру методології та освіти METIS у Катовіце. Найпопулярнішими в Польщі є безкоштовні платформи для здійснення дистанційного навчання, особливо успіхом серед науково-педагогічних працівників користується модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчання (Moodle) [6].

Як у Польщі [7], так і в Україні досить поширеними формами навчання є мультимедійна презентація. Результативність та ефективність такої презентації беззаперечна, оскільки кожен викладач має можливість створювати власні мультимедійні проекти, які слугують підвищенню якості освітнього процесу та ефективність кращого запам'ятовування інформації. Найвідоміші програми для створення презентацій (Power Point (Microsoft), Harvard Graphics, Aldus Freehand, Lotus Freelance та інші) дають змогу створювати гіпертекстові мультимедійні презентації з елементами анімації, звуку і фонової музики. На теперішній час серед викладачів вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти набувають популярності хмаро-орієнтовані сервіси, за допомогою яких можна не лише створювати якісні освітні продукти, здійснювати освітню діяльність, але й професійно удосконалюватися. Так за допомогою веб-сервіса Prezi викладачі мають змогу створювати візуально насичені презентації.

Аналіз провідних освітніх практик у системі післядипломної педагогічної освіти та окреслені ідеї слугують підґрунтям для розробки низки методичних рекомендацій щодо використання досвіду європейських країн стосовно підвищення рівня професійної діяльності та фахової компетентності викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти на теренах України. Пропоновані рекомендації, на нашу думку, будуть дієвими, якщо їх впроваджувати у різних площинах, зокрема на державному рівні та рівні закладів післядипломної педагогічної освіти.

На державному рівні: розробка і затвердження нормативних документів щодо функціонування системи післядипломної педагогічної освіти, у яких передбачено виділення фінансування для покращення ІК-інфраструктури закладів післядипломної педагогічної освіти; фінансова мотивація та заохочення науково-педагогічних працівників до розвитку власної ІК-компетентності; затвердження на основі інноваційних форм та методів навчання, які превалюють у навчальному процесі закладів післядипломної педагогічної освіти, освітньої концепції й стандартів у контексті освітньої політики європейських країн.

На рівні закладів післядипломної педагогічної освіти: забезпечення умов для застосування інноваційних технологій професійного зростання викладачів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та ресурсів; використання науково-практичних досягнень провідних європейських країн у сфері професійної освіти; володіння новими навичками у сфері ІКТ; розроблення електронних навчальних освітніх програм стосовно отримання вчителями-слухачами курсів підвищення кваліфікації мобільної інформації з фаху; визначення за допомогою Інтернет-ресурсів викладачами програми власного професійного саморозвитку та самовдосконалення; використання платформ дистанційного навчання для організації практичного навчання вчителів; використання Інтернет-засобів для проведення навчально-практичної діяльності, консультацій, творчо-пошукових робіт; створення та функціонування фахових інтернет-спільнот, віртуальних творчих майстерень, інтернет-клубів, шкіл щодо налагодження соціальних, особистісних і професійних взаємозв'язків; систематична участь у розробці та створенні мережевих освітніх проєктів, які спрямовані на підвищення рівня інформатизації професійної освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, зазначене вище дає підстави стверджувати, що входження системи післядипломної педагогічної освіти України до європейського освітнього простору зумовлює необхідність розробки та впровадження в освітній процес її закладів теоретичних положень проектування інформаційно-комунікаційного освітнього простору та забезпечення практичної реалізації всіх складових цього простору з урахуванням кращого зарубіжного досвіду застосування ІКТ до розвитку ІК-компетентності викладачів. Серед перспектив подальшого дослідження цієї проблеми виокремлюємо роботу із здійснення порівняльного аналізу професійно-педагогічної самореалізації викладачів системи післядипломної освіти засобами ІКТ у країнах Євросоюзу.

Список використаної літератури.

1. Usun Salih. Information and communications technologies (ICT) in teacher education (ITE) programs in the world and Turkey:(a comparative review). // *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 1, Volume 1, Issue 1, 2009:– PP. 331-334.
2. Синенко С. І. Розвиток післядипломної педагогічної освіти в країнах Західної Європи (Англія, Франція Німеччина) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. І. Синенко. – К., 2002. – 183 с.
3. Турчин А. І. Система післядипломної освіти педагогічних кадрів професійно-освітніх закладів Німеччини / А. І. Турчин // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2011. – № 3. – С. 173–180.
4. Advanced international training programme. ITP: 313b Intellectual Property for Least Developed Countries; Industrial Property and Technological Capacity Enhancement: January 19th , 2018 April 8th –27th, 2018 in Stockholm, Sweden Regional follow-up, October 28th – November 2nd, 2018 [Electronic recourse]. – Accessed mode : <http://www.prv.se/globalassets/>
5. Капустян І. І. Шведський досвід розвитку ІКТ у системі неперервної педагогічної освіти : навчально-методичний посібник / Капустян І. І. – Полтава : ПНПУ, 2012. – 80 с.
6. Maciej Tanaś. Distance Education as an Object of Study and Reflection of Pedagogy in Poland. / Tanaś Maciej // *Intl journal of electronics and telecommunications*. – 2015. – VOL. 61 (NO. 3). – p. 237-243.
7. Sprawozdanie z realizacji Rządowego programu «Cyfrowa szkoła» [Electronic recourse] / [prz. Ministerstwo Edukacji Narodowej we współpracy z Ministerstwem Administracji i Cyfryzacji] // Warszawa, – 2014 . – 73 S. – Accessed mode: https://www.kuratorium.gda.pl/pliki/SPRAWOZDANIECYFROWASZKOLAprzyjetepzezRM25_02_2014-1.pdf

References.

1. Usun, S. (2009). Information and communications technologies (ICT) in teacher education (ITE) programs in the world and Turkey: (a comparative review). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 331-334. (in Eng.)
2. Synenko, S. I. (2002). Development of In-Service Education in Western Europe (England, France, Germany) (in Ukr.)

3. Turchyn, A. I. (2011). The system of post-graduate education of teaching staff of vocational education institutions in Germany. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina»*, 3, 173-180 (in Ukr.)
4. Advanced international training programme (2018). *IIP: 313b Intellectual Property for Least Developed Countries; Industrial Property and Technological Capacity Enhancement*: January 19th , 2018 April 8th –27th, 2018 in Stockholm, Sweden Regional follow-up, October 28th – November 2nd, 2018 (in Eng.).
5. Kapustian, I. I. (2012). Swedish experience of ICT development in the system of continuous pedagogical education: tutorial manual (in Ukr.)
6. Maciej Tanaś (2015). *Distance Education as an Object of Study and Reflection of Pedagogy in Poland*. Intl journal of electronics and telecommunications, 61, 237–243 (in Eng.).
7. Report on the implementation of the Government program «Digital School» (2014). [through Ministry of Education in cooperation with Ministry of Administration and Digitalization]. Warsaw, 73 P. – Available at: www.kuratorium.gda.pl/pliki/SPRAWOZDANIECYFROWASZKOLA-przyjeteprzezRM25_02_2014-1.pdf (in Polish)

PRYGODII Mykola,

Doctor of Pedagogy, Professor, Head of the Laboratory of Electronic Educational Resources, Institute of Vocational Education, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

PECULIARITIES OF THE USE OF ICT IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION: FOREIGN EXPERIENCE.

Abstract. Introduction. *The main development trend of the system of postgraduate education in Ukraine is its informatization. In modern conditions, the approach to the use of ICT in Ukraine does not meet the requirements of time. It is necessary to study the experience of European countries regarding the use of ICT in professional education.*

Purpose. *The results of the research on the use of ICTs in the system of post-graduate pedagogical education in European countries are presented.*

Results. *The main prospective foreign trends of ICT use in the system of postgraduate pedagogical education are singled out. The educational experience of the EU countries and the USA in the context of the problem under study is analyzed and summarized. It is revealed that an important condition for the professional activity of scientific and pedagogical workers in the institutions of postgraduate pedagogical education is a certain level of knowledge of IC-literacy and IC-competence.*

Originality. *The peculiarities of using information and communication technologies in the system of postgraduate pedagogical education in Ukraine through the prism of European experience are found out. On this basis, the methodical recommendations for using the experience of the EU countries to improve the educational process in the institutions of postgraduate pedagogical education by means of ICT are offered.*

Conclusions. *Studying foreign experience on the use of IC technologies in the educational process of postgraduate pedagogical education will promote the provision of conditions for the use of innovative technologies for the professional growth of scientific and pedagogical workers with the use of information and communication resources.*

Prospects for further research – *a comparative analysis of the implementation of vocational and pedagogical self-realization of teachers of the system of post-graduate education by means of ICT in the countries of the European Union.*

Key words: *information and communication technologies, professional activity of teachers of institutions of postgraduate pedagogical education, educational system of European countries, methodical recommendations.*

*Одержано редакцією 25.01.2018 р.
Прийнято до публікації 09.02.2018 р.*